

Попадюк Н. Б.,
студентка 52 групи ННІ педагогіки;
Самойлюкевич І. В.,
кандидат педагогічних наук,
професор
кафедри англійської мови з
методиками викладання
в дошкільній та початковій освіті
(Житомирський державний
університет імені Івана Франка).

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ УСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ

XXI століття характеризується великим об'ємом інформації, доступ до якої має кожна людина, яка користується всесвітньою мережею інтернет. Цей факт впливає й на помітне зниження зацікавленості учнів до навчання. Основним завданням нової української школи є подання навчального матеріалу не як окремих сукупностей знань із різних предметів, а як цілісної системи, яка стосується всіх сфер життя. Зокрема, загальна система навчання іноземної мови в початковій школі спирається на потреби сучасного суспільства в міжкультурному спілкуванні. У процесі формування іншомовних умінь усної взаємодії учнів часто використовується штучний матеріал, що не призводить до створення життєвих ситуацій спілкування, відтак значно знижує ефективність сприйняття та подальшого використання іншомовного матеріалу. Отже проблема формування вмінь усної взаємодії в учнів початкової школи є дуже актуальною.

Вирішити порушену проблему можна на засадах використання інтегрованого підходу, що значно розширить тематику створення життєвих ситуацій, за яких діти мають взаємодіяти усно. Чинна навчальна програма 1–4 класів з іноземної мови побудована на основі використання комунікативного підходу до навчання іноземних мов у початкових класах. Використання цього підходу націлене на оволодіння учнями іншомовним міжкультурним спілкуванням шляхом формування й розвитку міжкультурної комунікативної компетентності. Мову вивчають через особисту діяльність учнів, у процесі якої вони повинні оволодіти різними прийомами іншомовного спілкування, зокрема усної взаємодії. У програмі зроблено акцент на інтегроване опанування учнями мовленнєвих умінь на рівні, достатньому для здійснення іншомовного діалогічного мовлення.

Метою нашої статті є дослідження процесу формування усної взаємодії в учнів початкової школи на засадах інтегрованого підходу.

Зазначену проблему формування усної взаємодії на уроках англійської мови учнів початкових класів порушували такі вітчизняні вчені й методисти, як О. Б. Бігич, Л. В. Калініна, І. В. Самойлюкевич, С. М. Микитюк, В. Г. Редько, С. В. Роман, С. І. Шевченко та ін. Я. А. Коменський акцентував увагу на необхідності «завжди і всюди брати разом те, що пов'язано одне з одним» [1, с. 374]. Необхідність інтегрованого підходу до організації навчально-виховного процесу великий дидакт пояснював так: «Усі знання виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках» [2, с. 26].

Отже, ефективність використання інтегрованого підходу до навчання пояснюється тим, що інтеграція здатна вирішити численні проблеми освітянської системи. Уже сьогодні очевидно, що інтегроване навчання як ніяке інше закладає нові умови діяльності вчителів та учнів, є чинною моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвивальних прийомів навчання. Інтеграція зобов'язує до використання різноманітних форм викладання, що має великий вплив на ефективність сприйняття учнями навчального матеріалу. Сучасна педагогічна наука вважає інтеграцію одним з основних дидактичних принципів навчання, зокрема в початковій школі, адже саме початкова школа закладає основу всіх знань які необхідні для всебічного розвитку активної, творчої, всебічно розвиненої особистості.

Ідея інтегрованого навчання актуальна, оскільки з її успішною методичною реалізацією передбачається досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентноздатної, спроможної забезпечити кожній людині самостійно досягти певної цілі, творчо самостверджуватися в різних соціальних сферах.

Іншими перевагами використання інтегрованого підходу до навчання в початковій школі є те, що інтеграція поживляє навчальний процес, економить навчальний час і позбавляє учнів від перевтоми.

Використання інтегрованого підходу, зокрема на уроках англійської мови в початковій школі є дуже ефективним. Учитель, інтегруючи навчальні теми з різних предметів на уроки англійської мови, значно розширює тематику для створення комунікативних ситуацій. За інтегрованого підходу до навчання іноземної мови учням стає цікавіше вивчати новий матеріал, спираючись на вже раніше отримані знання з інших предметів.

Основною вимогою формування усної взаємодії в учнів початкової школи є створення комунікативних ситуацій, тематика яких за інтегрованого підходу є необмеженою. У реальному процесі спілкування комунікативні ситуації виникають, як правило, спонтанно. Це так звані природні ситуації. На уроці іноземної мови вчителем та учнями також цілеспрямовано створюються умовні комунікативні ситуації для реалізації певної комунікативної функції, яка підлягає засвоєнню в початковій школі, наприклад: розпитати про щось, попросити, запропонувати, повідомити, описати, розповісти про що-небудь.

Одним із методичних прийомів створення комунікативної ситуації є рольові ігри, які сприяють реалізації міжособистісного спілкування учнів початкової школи на занятті з англійської мови. Рольова гра допомагає учням спланувати особисту мовленнєву поведінку й передбачити поведінку співрозмовника. Вона передбачає елемент перевтілення учня в представника певної соціальної групи, професії тощо. Через це рольові ігри молодші школярі часто сприймаються як реальну дійсність: учні набувають можливостей для самовираження, яке здійснюється в межах цих ролей. Кінцевою метою рольової гри на заняттях з англійської мови є відпрацювання комунікативних навичок та вмінь. Учасники рольової гри не тільки роблять повідомлення з певної теми, але й вступають у бесіду, намагаються підтримати її, цікавляться думкою інших, обговорюють різні думки, кожен прагне висловити свою думку, і тоді розмова стає не вимушеною. Це, власне, і є реалізацією комунікативного підходу до навчання англійської мови, адже створено умовну комунікативну ситуацію, у якій відбувається невимушене спілкування з обігруванням соціальних ролей, тобто моделюються реальні умови комунікації.

Наведемо приклади вправ для формування усної взаємодії в учнів початкової школи на уроках англійської мови на засадах інтегрованого підходу з використанням рольових ігор.

1. Вправа «Зоопарк», спрямована на розвиток усної взаємодії в школярів із використанням теми з природознавства «Дикі та свійські тварини».

Завдання: Watch the digital story about animals and play the game “At the Zoo”. In pairs, tell your partner about your favorite animal as in the example.

Комунікативна ситуація: At the Zoo.

Опора: цифрове оповідання «Wild and Domestic Animals» та друкований текст.

Зразок:

A: What is your favourite animal?

B: It is a (monkey, camel).../

It is a wild (domestic) animal./

It is a red (grey, brown, black) animal./

It has four legs, small ears, and a long tail.

A: Here it is.

Хід виконання: учитель пропонує дітям переглянути цифрове оповідання із зображеннями диких і свійських тварин та уявити прогулянку зоопарком. Після перегляду діти діляться на пари та, користуючись зразком діалогу, розповідають один одному про тварину, яка їм найбільше сподобалася.

Спосіб контролю: контроль із боку вчителя та взаємоконтроль із боку учнів.

2. Вправа «На вулиці», спрямована на розвиток усної взаємодії учнів на уроках англійської мови з використанням життєвих ситуацій «Безпека на дорозі» з навчального предмета «Основи здоров'я» .

Завдання: Read the dialogue and act it out in the classroom.

Комунікативна ситуація: «In the Street»

Опора: друкований текст

Текст:

Policeman (свистить): Wait a little, young man!

Pupil: What is it, officer?

Policeman: You can't cross the street.

Pupil: Why not?

Policeman: Because the red light is on.

Pupil: I am sorry. I have forgotten about it.

Policeman: You must always remember the traffic rules.

(Now the light is yellow)

Policeman: Get ready! Now the light is green.

Pupil: Good. I see. May I go now?

Pupil: Yes, but be careful! Good-bye.

Pupil: Good-bye.

Хід виконання: усі діти отримують картки жовтого, зеленого та червоного кольору. Вибирають 2 учнів, які виконують роль поліцейського та пішохода. Учень-пішохід починає рухатися по класу. За сигналом учителя всі діти піднімають картки червоного кольору. Учень-поліцейський зупиняє «пішохода» та пояснює, що на червоний колір рухатися заборонено. Далі діти показують жовтий колір. «Поліцейський» повідомляє «пішоходу», що той може приготуватися та, коли діти показують зелений колір, учень починає йти та вибирає іншого учня з класу, який буде виконувати роль «поліцейського», а учень, який був «поліцейським», стає «пішоходом».

Спосіб контролю: контроль із боку вчителя та взаємоконтроль із боку учнів.

Використання інтегрованого підходу в початковій школі дає змогу учням сприймати навколишній світ, оточення як цілу систему та полегшує процес засвоєння нових знань. Оскільки в процесі інтеграції відбувається поєднання різних навчальних предметів, навчання для дітей стає цікавішим і новий матеріал сприймається та засвоюється ефективніше. Особливо важливим процес інтеграції є на уроках іноземної мови завдяки використанню реальних життєвих ситуацій, які сприяють розвитку усної взаємодії в учнів початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтегроване навчання : тематичний і діяльнісний підходи [Електронний ресурс] // Нова українська школа. – 2017. – Режим доступу до ресурсу : <http://nus.org.ua/articles/integrované-navchannya-tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-2/>.
2. Коменський Я. А. Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. – М., 1982. – 648 с.
3. Коменський Я. А. Мир чувственных вещей в картинках. – Изд.2-е / Под ред. и со вст. проф. А. А. Красновского. – М. : Учпедгиз, 1957. – 351 с.

4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / під загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

5. Навчальні програми з іноземних мов : для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 1 – 4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 96 с.